

СТАНОВИЩЕ

от проф. Д-р Йоланда Зографова

Институт за изследване на населението и човека, БАН

на дисертационен труд на тема: „Социалнопсихологични и личностови фактори при различни форми на агресия сред ученици ” на

Тодор Бориславов Бонев

за присъждане на образователната и научна степен “доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки: професионално направление 3.2. Психология: докторска програма по Социална психология

Дисертационният труд на Тодор Бонев е посветен на едно от най-дългогодишно изследваните в социалната психология явление - агресивността. Конкретният предмет на изследването в дисертацията е агресията в български училища, и от своя страна е от най-дискутираните в общественото и медийното пространство проблеми. Дори само тези два факта представляват сериозни предизвикателства пред един докторант.

През тези няколко години Тодор Бонев навлезе в многостранната същина на агресивността и през концептуалните специфики, създадени в психологията от век насам, и през емпиричните нелеки верификации на различните ѝ форми, и през развитието на собствено виждане и метод за изследване. Бих казала, че докторантът демонстрира както готовност да поема знание, да се впише в постигнатото преди него, така и да очертае по свой начин една интересна посока за изследване на агресивните реакции сред ученици.

Дисертационното изследване се базира на когнитивно-поведенческия подход в социалната психология на агресивността. Това е и от най-широко прилаганите начини за изследване на феномените на агресията, но и

същевременно той е особено релевантен на обекта и на предмета на изследване - ученическа агресия. Подходът е подходящ заради специфичните особености на избраните възрастови групи и контекста - групи, които са в период на интензивно формиране и развитие на поведенчески модели както чрез подражание и научаване, така и през изграждане на собствен житейски опит.

Дисертационният проект на Т. Бонев е изграден и в развитие. Първоначално моделът на изследваните феномени се базира в по-голяма степен на концептуалните особености на утвърдените информационни и поведенчески подходи. След креативното изграждане на дизайна на изследване и интерпретацията на получените резултати моделът претърпява промени и е действително оригинален модел със заложили нови хипотези и поставени въпроси, които биха могли да са изследователските въпроси на бъдещи изследвания.

Безспорно приносните моменти в представената работа са както по линия на дълбинното навлизане във феноменологията на агресивността в една конкретна ученическа извадка, така и в създаването на собствена методика за изследване и диагностика на агресия сред ученици от различни класове и възрастови групи. Положителен факт е и, че добре известни и широко прилагани в световната психология методи са съчетани със собствена методика и са постигнати надеждни резултати.

Като научен ръководител бих подчертала своето удовлетворение от комуникативното, но и собствено креативно отношение на докторанта. Това даде възможност да се реализира сериозен и важен етап в развитието на изследването на агресията, при това в момент и ситуация на засиленото ѝ проявяване в училищна, а и в извънучилищна среда. Систематично обхващане на разностранни аспекти и влияещи фактори като взаимоотношенията в училище, родителските влияния, отношенията спрямо учители, медийните влияния, общата социално-толерантна среда спрямо агресията и насилието, е именно този път, по който те могат да бъдат изучавани. Начините за тяхното редуциране и превенция се облягат на подобни резултати.

Тодор Бонев участва активно в докторантските ни школи, публикациите му са три - две статии, излезли от печат и една, приета за печат. Мисля, че има всички предпоставки да продължи като млад изследовател и да превърне дисертационния си труд в монографична книга.

Потвърждавам, че не е налично плагиатство. Авторефератът напълно отразява съдържанието на дисертацията.

В заключение, напълно убедено предлагам на уважаемото Научно жури да гласува за присъждането на образователната и научна степен "доктор" на Тодор Бориславов Бонев.

15.05.2019г.

Проф. д-р Й. Зоградова